

Ombudsmannsrapport Norge 2008

Ombudsmann Leiv Bjarte Mjøs og viseombudsmann Arve Leiknes

Allment

2007 var et meget sterkt år for norsk økonomi, med sterk vekst i både BNP for Fastlands-Norge, innenlandsk etterspørsel og sysselsetting. BNP for fastlands Norge økte med 6 %, noe som er den kraftigste veksten siden 1971. Konsumet i husholdningene økte med 6,5 prosent, mens det offentlige konsumet økte med i overkant av 3 prosent i 2007. Antall sysselsatte i Norge økte med 3,8 prosent, tilsvarende 93 000 flere personer. Arbeidsledigheten er ved inngangen til 2008 rekordlav, bare 2,1 %. Lønnsveksten regnet som lønn per normalårsverk gikk opp med hele 5,6 prosent. Boliginvesteringene økte med 6,3 prosent i 2007, men i andre halvår fikk vi prisnedgang i boligmarkedet. Mange eksperter forventer fortsatt prisnedgang i boligmarkedet. Renten har vært økende i 2007.

Statens pensjonsfond – utland (tidligere petroleumsfondet), som er statens oppsparte inntekter fra oljeproduksjonen, økte kraftig i 2007, og var ved utgangen av året på 2 017 milliarder norske kroner.

Foreningen

Norges Jordskifte kandidatforening (NJKF), faglig gruppe av Tekna ble stiftet i 1907. Fremsynte kandidater sendte ved juletid 1906 ut et opprop til de 27 som på dette tidspunkt hadde avlagt eksamen ved utskiftningsavdelingen på "Den høiere Landbrugsskole i Aas" og som på dette tidspunkt var tilsatt som utskiftningskandidater i utskiftningssetaten.¹ Formålet med oppropet var å få startet opp en "Forening av utskiftningskandidater". Motivering for å danne en forening var "å fremme godt kollegialt samarbeid" og "å værne om standens økonomiske interesser", samt å utgi et eget fagorgan. "Utskiftningskandidaternes landsforening" ble så formelt stiftet i 1907, og fagtidsskriftet som fikk navnet "Tidsskrift for Det norske Utskiftningsvæsen" kom ut med sitt første nummer i 1908. Foreningen tok senere opp i seg også andre ansatte i utskiftningssetaten.² I 1985 gikk foreningen,

Leiv Bjarte Mjøs, Ombudsmann og Solveig Moen, Viceombudsmann i ombudsmannmötet 2006.

som da hadde 373 medlemmer, inn i NIF³ (senere Tekna) som en faglig gruppe. Både forening og tidsskrift har gjennomgått navneendringer en rekke ganger. Tidsskriftet endret i 1970 det daværende navn "Norsk Tidsskrift for Jordskifte og Landmåling" til *Kart og Plan*.

At foreningen i 2007 rundet 100 år er markert på en rekke måter. Selve 100 års festen ble feiret 26. oktober i Auditorium Maximum på Universitet for Miljø og Biovitenskap (tidligere Norges Landbrukshøgskole) med 160 deltakere. Jubileumsfesten ble arrangert i tilknytning til foreningens sentrale fagkonferanse – *Areal og Eiendom* 2007. En sentral markering ved jubileet var fagboken *Areal og Eiendomsrett* som er utgitt på Universitetsforlaget og er en antologi med 35 artikler som dekker over hele jordskifte kandidatens arbeidsområde. Jubileumsbokens innhold dannet grunnlag for den faglige delen av 100-års festivitene. Foreningen har til jubileet også laget en transportabel jubileumsutstilling bestående av 3 rollups.

Medlemskap i foreningen forutsetter at man er medlem av Tekna. Foreningen hadde i pr. april 2008 1 092 medlemmer:

Yrkesaktive	867
Studenter	128
Pensjonister samt andre ikkje yrkesaktive	97
Til sammen	1 092

Tekna utfører administrative oppgaver for foreningen, herunder føring av regnskap og medlemsregister. For faglig arbeid har foreningen 2 fagsjefer, som hver arbeidet 20 % av full stilling i 2007.

Foreningen utgir 2 publikasjoner, det vitenskapelige tidsskriftet *Kart og Plan* og medlemsbladet *Meldingsbladet*. *Kart og Plan* inneholder vitenskapelige og populærvitenskapelige artikler innenfor vårt fagfelt, og kom ut med 4 nummer i 2007. *Meldingsbladet* inneholder nyheter i form av notiser samt kursinvitasjoner, stillings- profileringsannonser, og kom ut med 11 nummer i 2007.

I tillegg til utgivelse av publikasjonene arrangerer foreningen kortere etterutdanningskurs og gir uttalelser til viktige prosesser innenfor vårt fagfelt. Det ble i 2007 arrangert 3 etterutdanningskurs i tillegg til foreningens jubileumsarrangement. Foreningen har over flere år utredet modeller for innføring av en frivillig sertifiseringsordning for jordskifte kandidater. Årsmötet 2007 vedtok at det i løpet av 2008 skal innføres en sertifiseringsordning

1 En 2-årig utdanning av kandidater til utskiftningssetaten hadde startet opp på Ås i 1898. Dermed var de første utskiftningskandidatene utdannet i 1900.

2 Ved etablering av foreningen hadde bare en fjerdedel av de ansatte i utskiftnings-

setaten (på daværende tidspunkt var det ca. 100 ansatte i utskiftningssetaten) bakgrunn fra utskiftningsutdanningen på Ås, de øvrige hadde svært variert utdannelse og bakgrunn, mange med lang etatsopplæring og spesielle utskiftningskurs enten i Norge eller Sverige.

3 NIF (Norske Sivilingeniørers Forening) endret navn 1.1.2004 til Tekna.

basert på medlemskap i foreningen og 2 års praksis. Ved oppnådd sertifisering er man forpliktet til å følge foreningens krav til etterutdanning og å følge foreningens etiske retningslinjer og klageordninger. Internett: <http://www.njkf.no/>

Utdanningen

Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB), Institutt for matematiske realfag og teknologi (IMT), seksjon geomatikk

Instituttet tilbyr to studieprogram innen geomatikk, et treårig bachelorstudium og et femårig masterstudium som er en videreføring av det tidligere sivilingeniørstudiet. Det er mulig å søke overgang fra bachelor- til masterstudier underveis, og mange velger dette. Det er totalt mellom 10 og 15 studenter pr. årstrinn, mens noen færre som avslutter med mastergrad hver år. Arbeidsmarkedet etterspør langt flere kandidater enn dette, så økt studentrekruttering er nødvendig. Spesielt for 2007 var at studentene fikk så gode tilbud fra arbeidsmarkedet at de valgte jobb framfor masterutdanning.

Det gis et bredt emnetilbud innen geomatikk med mulighet til fordypning innen landmåling/geodesi, fotogrammetri, satellittkartlegging og GIS.

Det er også mulig å kombinere med andre studieprogram som areal- og eiendomsfag, industriell økonomi med flere. Det er for tiden 4 aktive PhD-studenter innen geomatikk.

Internett: <http://www.umb.no/geomatikk>

Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB), Institutt for landskapsplanlegging (ILP)

Instituttet tilbyr nå tre studieprogrammer innen fagområdet; 1) Arealplanlegging, 2) Eiendom og 3) Eiendomsutvikling. Alle tre fører fram til en mastergrad. De to første er femårige, mens den tredje, som ble etablert i 2007, er toårig. Den bygger på bachelorgrad innen relevante emner. Alle de tre programmene har en opptaksramme på 25 studenter. Selv om de to første studieprogrammene er fem år, er det (fremdeles) en fleksibel mulig for å ta opp studenter på ulike høyere årstrinn – etter individuell vurdering av kvalifikasjoner.

Ved de fleste studieprogrammer ved UMB er studieløpet nå delt i en treårig del som fører fram til en bachelorgrad, og et toårig masterprogram som bygger på en bachelorgrad ved UMB eller et annet lærested. Dette er ikke gjennomført enda for våre to tradisjonelle programmer. Som

nevnt i fjorårets ombudsmannsrapport har det vært drøftet å etablere en bachelorgrad innen matrikellære, i samarbeid med faggruppe geomatikk ved IMT. For et slikt opplegg var det aktuelt å vurdere ulike fleksible løsninger rettet mot studenter som har en del utdanning og praksis. Den ”nye” matrikelloven, som etter en politisk ”omkamp” nå er vedtatt, fjerner det formell utdanningskravet til landmålere som skal utføre matrikulære forretninger. Det råder fremdeles betydelig usikkerhet om hvordan systemet etter dette skal fungere, og en har ved UMB ennå ikke tatt noen beslutning om hvordan en skal forholde seg til dette m.h.t. å utforme studieprogrammer. Det som synes rimelig sikkert er at programmet for etterutdanning kommer til å fortsette.

Det ble uteksaminert 28 mastergrader i 2007, fordelt noenlunde likt på de to programmene Arealplanlegging og Eiendomsfag. Søkningen til disse to programmene har vist en noe ulik utvikling. Søkningen til Eiendomsfag har utviklet seg noenlunde tilfredsstillende, med nok søkere til å fylle opptaksrammen på 25 studenter. På Arealplanlegging var det svakere og egentlig ikke tilfredsstillende søkning. I 2007 ble det tatt opp vel 28 studenter til eiendomsfag og under 20 på arealplanlegging, begge til 1. årskull, samt noen få studenter på høyere årstrinn. Til det nye programmet Eiendomsutvikling ble det tatt opp 8 studenter.

Arbeidsmarkedet for de uteksaminerte var ekstremt bra i 2007.

Internett: <http://www.umb.no/ilp/>

Norges teknisk naturvitenskapelige universitet (NTNU), Studieprogram Geomatikk

Faggruppe Geomatikk ved Institutt for bygg, anlegg og transport er faglig ansvarlig for geomatikkutdanningen ved NTNU. I geomatikkutdanningen ved NTNU satser man på å kombinere rene geomatikkemner med NTNU sitt brede utvalg innen matematikk, statistikk og datatekniske fag. Samtidig er det åpent for at geomatikk også kan kombineres med emner innen andre fagmiljøer med tanke på bruk av geomatikk innenfor disse fagmiljøene. Geomatikkutdanningen, som er på masternivå, skjer først og fremst i 3dje, 4de og 5te årskurs og har gjennomsnittlig ca 6 studenter på hvert trinn. I 2007 ble 7 masterstudenter uteksaminert. Det er først og fremst studenter fra Studieprogram for ingeniørvitenskap og IKT som kan studere geomatikk. Men det er fremdeles en mulighet for byggstudenter å skifte over til en geomatikkrelatert utdanning. I tillegg

finnes muligheter for at studenter med bachelorgrad i geomatikk fra andre utdanningsinstitusjoner kan søke om opptak i siste delen av studiet.

Faggruppen har for tiden en PhD student med geodesi som fagretning og en PhD student innen kartografi/GIS.

Internett: <http://www.geomatikk.ntnu.no/studieretning/>

Høgskolene i Bergen (HIB) og Gjøvik (HIG)

Høgskolene i Bergen og Gjøvik tilbyr bachelor utdanninger innenfor vårt fagfelt.

Høgskolen i Bergen (HIB), Adeling for Ingeniørutdanning, Institutt for bygg og jordskifte tilbyr en 3-årig bachelor i landmåling og eiendomsdesign. Dette studiet har sitt utspring i den tidligere jordskifteteknikerutdanningen ved Stend jordbruksskole, som ble opprettet for å utdanne teknisk personell til jordskifteretten. Denne utdanningen ble i 1994 flyttet til Høgskolen i Bergen og er nå et landmålerstudium ved vekt på landmåling, GIS og eiendomsfag. Studiet har god søkning. I 2007 var det 58 førsteprioritetssøkere til 20 studieplasser. Høgskolen i Bergen har nå under vurdering et masterprogram i samarbeid med Universitetet i Bergen, Juridisk fakultet, som vil ha som målsetning å kunne utdanne kandidater som vil oppfylle kvalifikasjonskravene til å vere jordskiftedommer. Arbeidsmarkedet er meget godt for de uteksaminerte.

Høgskolen i Gjøvik (HIG) tilbyr en treårig bachelor i geomatikk, en treårig bachelor i bygg-landmåling, et årsstudium i landmåling og et årsstudium i GIS (Geografiske InformasjonsSystemer). Bachelorstudiet i geomatikk har hovedvekten på landmåling, stikking og GIS supplert med litt eiendomsjuss. Bachelorstudiet i bygg-landmåling er et byggstudium med spesialisering i landmåling/stikking. Årsstudium i landmåling inneholder landmåling, stikking og litt GIS og eiendomsjuss. Årsstudium i GIS er en IT-utdanning med spesialisering i GIS-verktøy. Innholdet i alle disse studietilbudene ligger inne i bachelorstudiet i geomatikk. Dette betyr at studentene går sammen med andre klasser i de fleste fag. Bachelorstudiet i geomatikk har for liten søkning, kullene er nå på ca 6 i året. Bachelor i bygg-landmåling har i år 3 studenter, landmålingsåret har 14 studenter, mens GIS har 2 studenter. I tillegg har HIG et nettstudium i GIS, E-GIS, som har 9 studenter. Skolen har en utfordring i å øke søkningen. Etterspørselen etter alle typene kandidater er formidabel,

og tilbakemeldingene fra arbeidslivet er svært god.

Internett: www.hib.no och www.hig.no

Arbeidsgiverne

De fleste jordskifte kandidater arbeider i stat og kommune, og sentrale statlige arbeidsgivere er jordskifterettene og Statens kartverk.

Jordskifterettene

Jordskifteretten er en særdomstol med 275 ansatte fordelt på 34 jordskifteretter og 5 jordskifteoverretter (ankeinstans). Jordskifte er en prosess for å forandre eiendommer eller for å regulere samarbeidet mellom eiendommer, slik at utnyttelsen av eiendommene totalt sett skal bli best mulig. Jordskifte kan omfatte alle typer eiendommer.

Jordskifterettene har også oppgaver knyttet til å klarlegge eiendoms- og bruksrettsforhold til fast eiendom, fastlegge eiendomsgrenser og holde visse skjønn.

Jordskifterettene avsluttet 1 042 saker i 2007 (949 i 2006). De sakene som endrer eiendomsforhold omfattet et areal på ca. 322 754 daa (195849 daa i 2006). I 2007 var det 9 552 parter i sakene som ble avsluttet for jordskifterettene, og det ble avmerket og innmål 1 881 kilometer eiendoms- og bruksrettsgrenser. Produksjonen i 2007 er noe større enn et normalår. Likevel ligger fortsatt saksbehandlingstiden på 1,1 år i gjennomsnitt pr. sak, mens gjennomsnittsalder for en avsluttet sak er 2,3 år. Jordskifterettene har redusert vente og saksbehandlingstiden gjennom de siste årene betydelig, men fremdeles vil det være en hovedutfordring å redusere tidsbruken ytterligere. Gjennom et større prosjekt kalt "Jordskifterettens ressursbehov" blir nå hele virksomheten gjennomgått bl.a. med sikte på å kunne redusere saksbehandlingstid og ventetid slik at partene kan få raskere hjelp enn i dag.

Jordskifterettene blir administrert av Domstolsadministrasjonen, som er opprettet for å sikre en uavhengig administrasjon av landets domstoler. Domstolsadministrasjonen holder til i Trondheim og ledes av et styre på ni medlemmer.

I Norge er det gode økonomiske tider og stor etterspørsel etter arbeidskraft. Jordskifterettene sliter med å rekruttere både teknisk personale (ingeniører), jordskiftedommere og ledere til de ulike jordskifterettene.

Internett: <http://www.jordskifte.no>

Statens kartverk

Statens kartverk er den nasjonale kartinstitusjonen og ivaretar Norges behov for

landsdekkende geografisk informasjon og offentlig eiendomsinformasjon. Statens kartverk er også landets tinglysingsmyndighet.

Viktige hendelser i 2007:

- Mandag 19. november startet innføringen av landets nye offisielle register over fast eiendom, matrikkelen, i landets kommuner. Dette skal skje puljevis for grupper av kommuner fram til februar 2009. I 2007 ble matrikkelen tatt i bruk i 25 av landets 431 kommuner.
- 26. oktober ble ansvaret tinglysing i fast eiendom overført fra siste tingrett til Statens kartverk. Dette avsluttet en overføringsprosess som har pågått siden våren 2004. Statens kartverk er nå offisielt landets tinglysingsmyndighet.
- To nasjonale prosjekter som er et viktig grunnlag for all stedfesting ble avsluttet i 2007. Det ene prosjektet dreide seg om å skaffe Norge et nytt horisontalt grunnlag, landsnettet, mens det andre var et over 25 år langt måleprogram for et nytt nivellementsnett. Begge prosjektene er viktige forutsetninger for å dekke dagens krav fra profesjonelle brukere til nøyaktig satellittbasert stedfesting.
- Arbeidet med å dekke norskekysten med moderne elektroniske sjøkart og papirkart er nå på det nærmeste avsluttet. I 2007 ble de siste sjømålingene ferdig og i løpet av 2008 vil norskekysten være dekket med moderne sjøkart.
- I 2007 kom det mange nye parter med i forvaltningssamarbeidet Norge digitalt. Ved utgangen av året var det nærmere 600 parter, hvorav nesten alle landets kommuner. Norge digitalt er et samarbeidet mellom offentlige virksomheter med et geodata-ansvar eller som er store geodatabrukere. Statens kartverk leder arbeidet og er selv en part i Norge digitalt.
- Utbyggingen av Cpos-tjenesten, Kartverkets tjeneste for å posisjonsbestemme på centimeternivå basert på Gps-satellittene, fortsatte i Nord-Norge. Antall brukere økte sterkt og var ved årsskiftet nærmere 400. I 2007 ble signaler fra det russiske satellittsystemet Glonass integrert i Cpos-tjenesten.

Internett: <http://www.statkart.no/>

Utviklingsarbeider

Ny jordskiftelov. Jordskifteloven er for tiden under revisjon med sikte på at det utarbeides en ny lov. Arbeidet gjennomføres av en arbeidsgruppe i Landbruks- og matdepartementet som får støtte fra en bredt sammensatt referansegruppe. Det forventes at det vil bli sendt forslag til ny jordskiftelov ut på høring i løpet av

2008.

Ny plan og bygningslov. Ny plan og bygningslov er under utarbeidelse. Den nye loven skal bli mer oversiktlig og et mer effektivt virkemiddel i forhold til de mange byggfeil og byggeskader man registrerer. Loven vil stille krav til universell utforming og medføre økt kontroll, tilsyn og oppfølging av ulovlige forhold. Loven skal også fokusere på mer miljøvennlige bygg og vil gi forbud mot oljefyring i nye bygg fra 2009. Loven er bebudet i løpet av 2008.

Ny lov om eiendomsregistrering. Ny lov om eiendomsregistrering ble vedtatt i 2005. Utkast til forskrifter til loven har vært ute til høring og det forventes at loven blir iverksatt i 2009. Med loven slik den nå foreligger vil systemet vi har i Norge med eiendomsoppmåling og eiendomsregistrering som et kommunalt ansvar, bli videreført. Matrikkelen, som er et nytt eiendomsregister basert på dagens digitale eiendomskart DEK og GAB-registeret, er under innføring i kommunene. Matrikkelen skal i tillegg til data fra disse systemene også gi informasjon data om kommunale pålegg, forurenset grunn og kulturminner. Den nye loven vil gi lovhjemmel til registrering av anleggseiendom (3D-eiendom) og lovhjemmel til å tildele jordsameier eget registernummer(3D-eiendom).

Kilder

Innspill levert av Magne Reiten, Hans Sevattal, Inge Revhaug, Terje Midtbø, Åge Hadler og Dag Norberg.
Strand, Mjøs og Balle (2007). Norges Jordskifte kandidatforening gjennom 100 år. *Areal og Eiendomsrett*. Universitetsforlaget.

www.ssb.no

www.regjeringen.no

www.domstol.no